

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.1. : Ο ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

☐ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ

τέλη 17^{ου} αι.

➤ Κεντρική και βόρεια Ευρώπη

- Παραμένουν στο περιθώριο παρακολουθώντας τις μεταβολές που συντελούνται στη δυτική Ευρώπη

➤ Δυτική Ευρώπη: ταχύτατοι ρυθμοί πνευματικής και οικονομικής ανάπτυξης · όμως ανισομερής ανάπτυξη

• Αγγλία

- ✓ Αναδεικνύεται από τις αρχές του 18^{ου} αι. ως η μεγαλύτερη εμπορική και ναυτική δύναμη στον κόσμο
- ✓ Η αστική τάξη κατορθώνει να επικρατήσει στην πολιτική σκηνή επιβάλλοντας τη συνταγματική μοναρχία και τον κοινοβουλευτισμό : Ένδοξη Επανάσταση (1688)

• Γαλλία

- ✓ Παρατεταμένη κρίση: η απόλυτη μοναρχία τροχοπέδη στην ανάπτυξη της αστικής τάξης → οι αστοί θέτουν υπό αμφισβήτηση την πολιτική και κοινωνική δομή του κράτους επιδιώκοντας γενικότερες αλλαγές → η αντιπαράθεση θα κορυφωθεί με τη Γαλλική Επανάσταση , 1789.

☐ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ: τάση για πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές ανάπτυξη κριτικής σκέψης και επιστήμης, πίστη στην πρόοδο του ανθρώπου

➤ Ιδέες –φορείς

Ξεκινώντας από την πρόοδο των επιστημών και βασιζόμενοι στο Ορθό Λόγο οι διαφωτιστές προτείνουν λύσεις για τη βελτίωση της κοινωνίας

• Πνευματικός τομέας

- ☐ Ανεξιθρησκία : **Βολταίρος**

• Πολιτικός τομέας

- ☐ **Τζον Λοκ**: επηρεασμένος από τον αγγλικό κοινοβουλευτισμό διατυπώνει την ιδέα του Κοινωνικού Συμβολαίου: οι κυβερνήσεις συγκροτούνται βάσει συμφωνίας με το λαό. Η παραβίαση αυτής της συμφωνίας θεμελιώνει το δικαίωμα για επανάσταση

- ☐ **Μοντεσκιέ**: *Πνεύμα των Νόμων* : διάκριση εξουσιών (Νομοθετική, Εκτελεστική, Δικαστική), ώστε να αποτρέπεται ο κίνδυνος αυταρχικής διακυβέρνησης → επίδραση σε πολιτειακά κείμενα της εποχής του (π.χ. Διακήρυξη Δικαιωμάτων Ανθρώπου και Πολίτη κατά τη Γαλλική Επανάσταση)

- ☐ **Ρουσό** : Κοινωνικό Συμβόλαιο : ελευθερία ανθρώπου· η εκάστοτε κυβέρνηση οφείλει να υποτάσσεται στη Γενική Βούληση που εκφράζει ο λαός· η ισότητα που απαιτείται για την πολιτική ελευθερία που οραματίζεται ο Ρουσό απαιτείται ριζική αναμόρφωση της κοινωνίας : οι άνθρωποι πρέπει να επιστρέψουν σε μια ενδιάμεση κοινωνία μεταξύ της φυσικής (όπου υπήρχε η ισότητα, η οποία καταργήθηκε όταν δημιουργήθηκε ο θεσμός της ιδιοκτησίας) και της σύγχρονης του. → απαραίτητη προϋπόθεση η παιδεία του λαού : *Αιμίλιος ή Περί Αγωγής*: σεβασμός στην προσωπικότητα του παιδιού· παιδαγωγική μέθοδος που βασίζεται στη φυσική διδασκαλία.
- Κοινωνικός τομέας
  - ☐ **Μπεκαρία**: *Περί Εγκλημάτων και Ποινών*: εξανθρωπισμός ποινικής δικαιοσύνης
  - ☐ κατάργηση δουλείας

☐ ΔΙΑΔΟΣΗ ΙΔΕΩΝ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ

- Πολλαπλασιασμός κέντρων και φορέων διαφωτισμού ← εφημερίδες, βιβλία, Γαλλική Εγκυκλοπαίδεια, κοινωνικές συγκεντρώσεις, επιστημονικές ακαδημίες, ταξίδια στο εξωτερικό .
- Φωτισμένη δεσποτεία : ηγεμόνες που επηρεάστηκαν από τις ιδέες των διαφωτιστών : Φρειδερίκος Β' Πρωσίας, Αικατερίνη της Ρωσίας
- Επανάσταση λεξιλογίου, διαφοροποίηση σημασίας λέξεων : καθημερινή εμφάνιση λέξεων όπως εξουσία, τάξη, κράτος, κοινωνία μεσαία τάξη, φύση, ευτυχία, αρετή, πρόοδος, τεχνική ← λεξικά (π.χ. «Φιλοσοφικό Λεξικό» του Βολταίρου) «Εγκυκλοπαίδεια» («Συστηματικό λεξικό των Επιστημών, των Τεχνών και των Επαγγελμάτων»), από ομάδα διαφωτιστών με επικεφαλής το Ντιντερό.